

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

ESPON

**Co-funded by
the European Union**
Interreg

Zemes izmantošanas nākotne: ESPON pieredze Latvijas zemes pārvaldībai

ESPON Kontaktpunkts Latvijā: Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija
tiešsaistē, 2025. gada 26. septembrī plkst. 10.00-14.00

© SIA "Binders"

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

ESPON

Co-funded by
the European Union
Interreg

ESPON ir Eiropas teritoriālās attīstības un kohēzijas novērošanas tīkls

ESPON 2030 ir Eiropas teritoriālās sadarbības starpreģionu programma

Programmas ietvaros tiek īstenoti tematiski pētījumi un zināšanu apmaiņa, ar mērķi palīdzēt Eiropas politikas veidotājiem un ieviesējiem plānot teritorijas attīstību ilgtspējīgi, koordinēti, finansiāli izdevīgi un zinātniski pamatoti.

ESPON Uzraudzības komitejā Latviju pārstāv Telpiskās plānošanas un zemes pārvaldības departamenta direktore Diāna Rasuma

ESPON Latvijas kontaktpunkta darbību nodrošina Projektu un pētījumu nodaļas vecākā eksperte Anete Bērziņa

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

ESPON

Co-funded by
the European Union
Interreg

Lai uzdotu jautājumus un
sniegtu atgriezenisko saiti,
aicinām atvērt **sli.do**

- a. izmantojot QR kodu
- b. atverot sli.do.com un
ierakstot **#ESPONLV**

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

ESPON

**Co-funded by
the European Union**
Interreg

Zemes izmantošanas nākotne: ESPON pieredze Latvijas zemes pārvaldībai

ESPON Kontaktpunkts Latvijā: Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija
tiešsaistē, 2025. gada 26. septembrī plkst. 10.00-14.00

© SIA "Binders"

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

ESPON

Co-funded by
the European Union
Interreg

1. prezentācija

Aktualitātes zemes izmantošanā un Green LUPO projekta atbalsts

Edvīns Kāpostiņš un Ilona Šavraka
VARAM

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Zemes izmantošanas aktualitātes Latvijā un Interreg Europa projekta «Green LUPO» atbalsts

Edvīns Kāpostiņš, Ilona Šavraka
Zemes pārvaldības un plānojumu uzraudzības nodaļa
26.09.2025.

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Saturs:

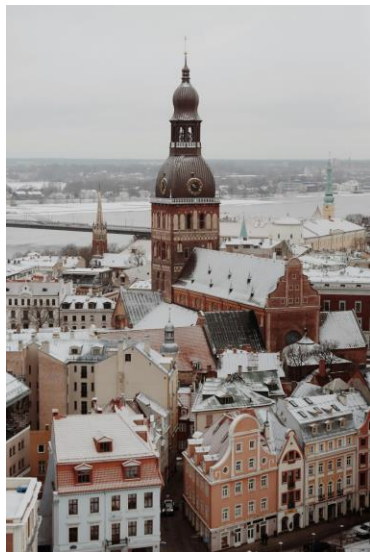
- **tendences zemes izmantošanā**
- **izaicinājumi zemes efektīvākai izmantošanai**
- **VARAM dalība Interreg Europa Green LUPO projektā**

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Kā mēs izmantojam zemi

@ Rīgas dome

@Juris Paiders

@Schwenk Latvija

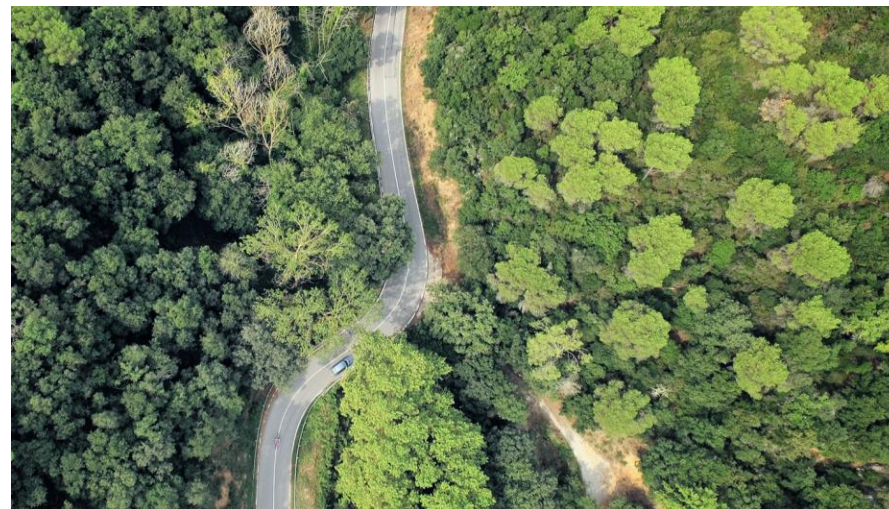

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Kā mēs izmantojam zemi

@ City24.lv

@ Trees for Life

@ Precinbe/SHUTTERSTOCK

@ European Environment Agency

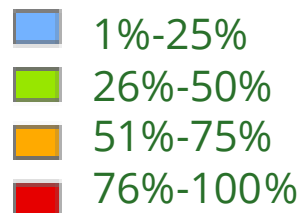

@ Science Photo Library

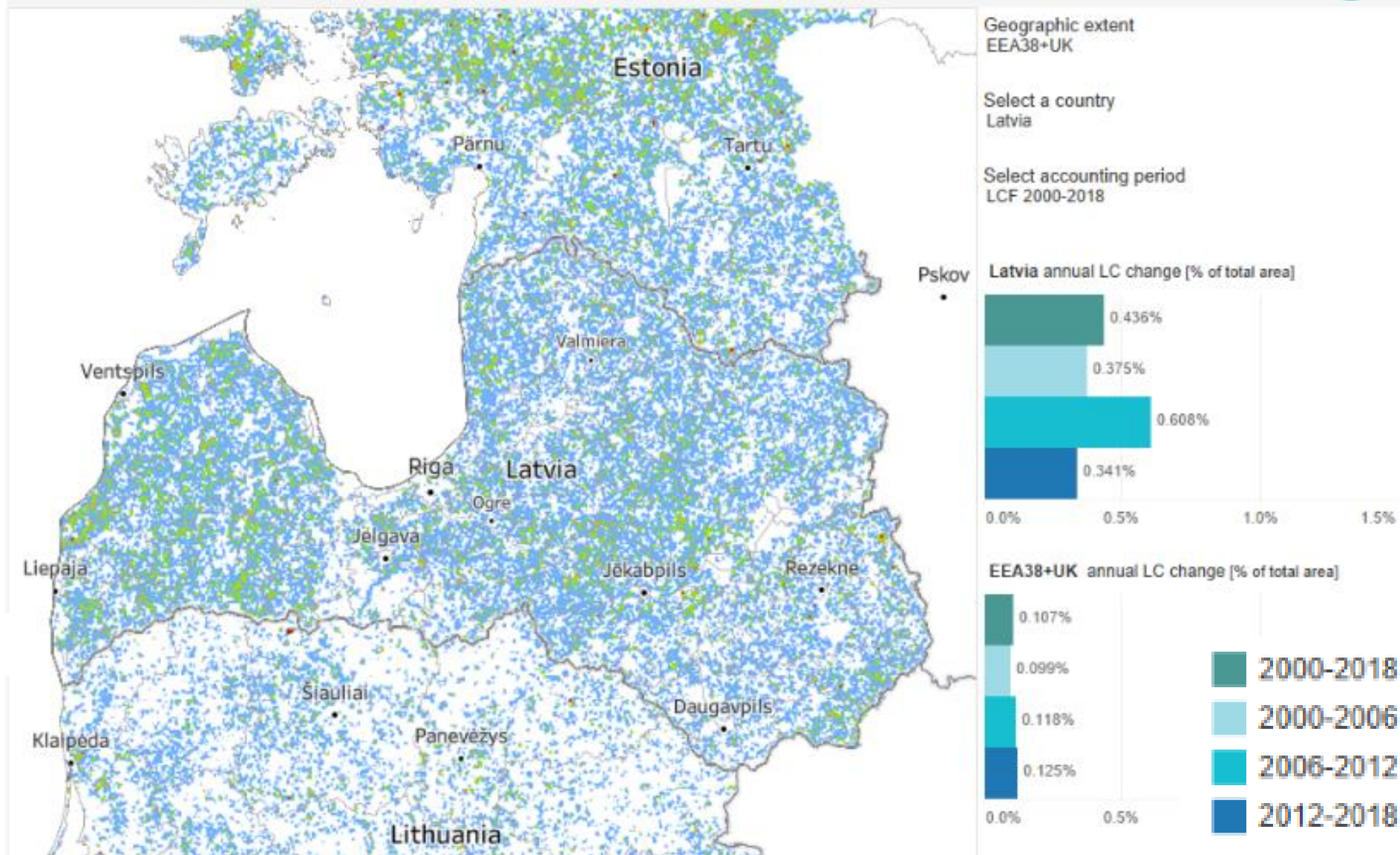
Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

izmaiņu blīvums

Zemes virsmas seguma izmaiņas Latvijā 2000-2018

Land Cover Change for a selected country and accounting period

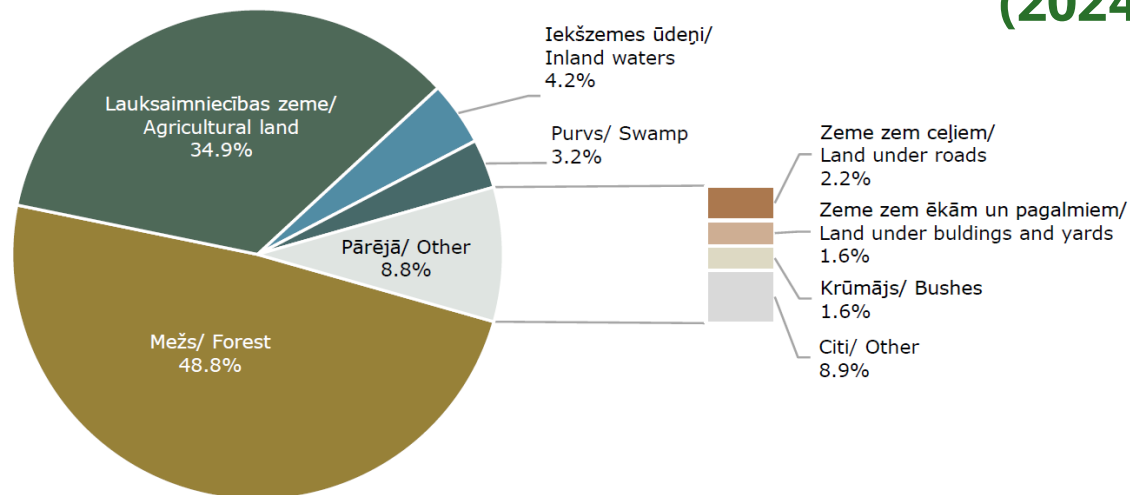
Avots: https://www.eea.europa.eu/en/analysis/maps-and-charts/copy_of_land-cover-country-fact-sheets-2000-2018-land-cover-country-fact-sheets

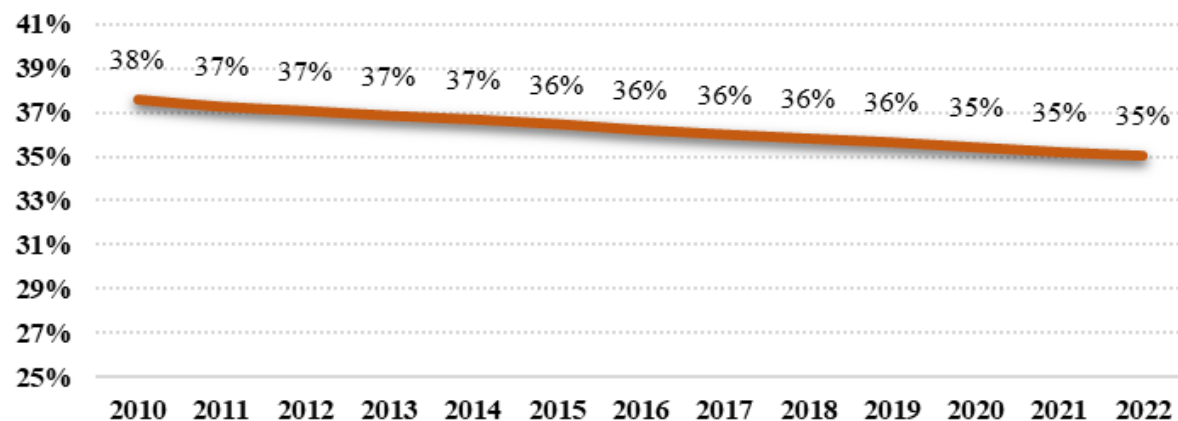
Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Zemes izmantošanas tendences

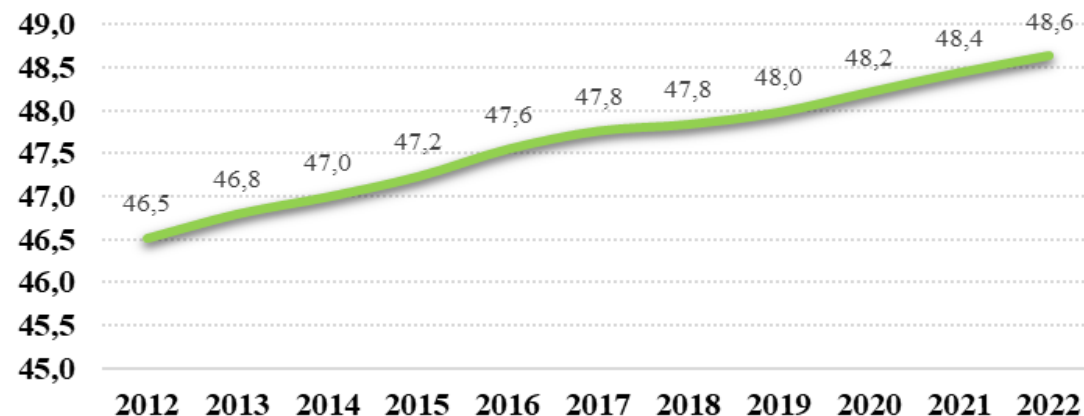
Zemes izmantošanas veidu struktūra (2024)

Lauksaimniecības zemes %

Meža zemes %

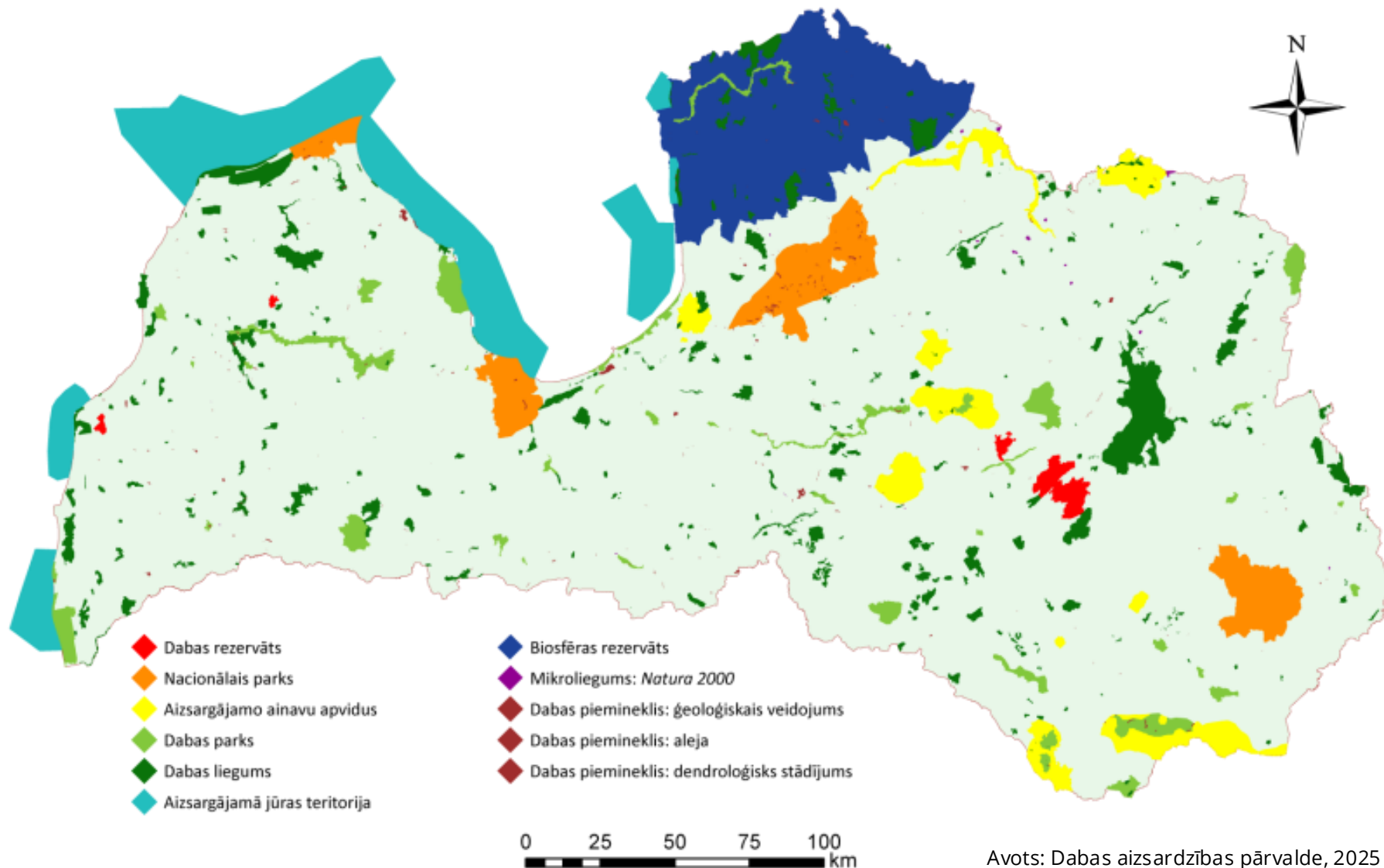

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

**Aizsargājamās
dabas teritorijas –
1 722 890 ha**

18,6 %
Latvijas teritorijas

Zemes izmantošanas tendences

Avots: Dabas aizsardzības pārvalde, 2025

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

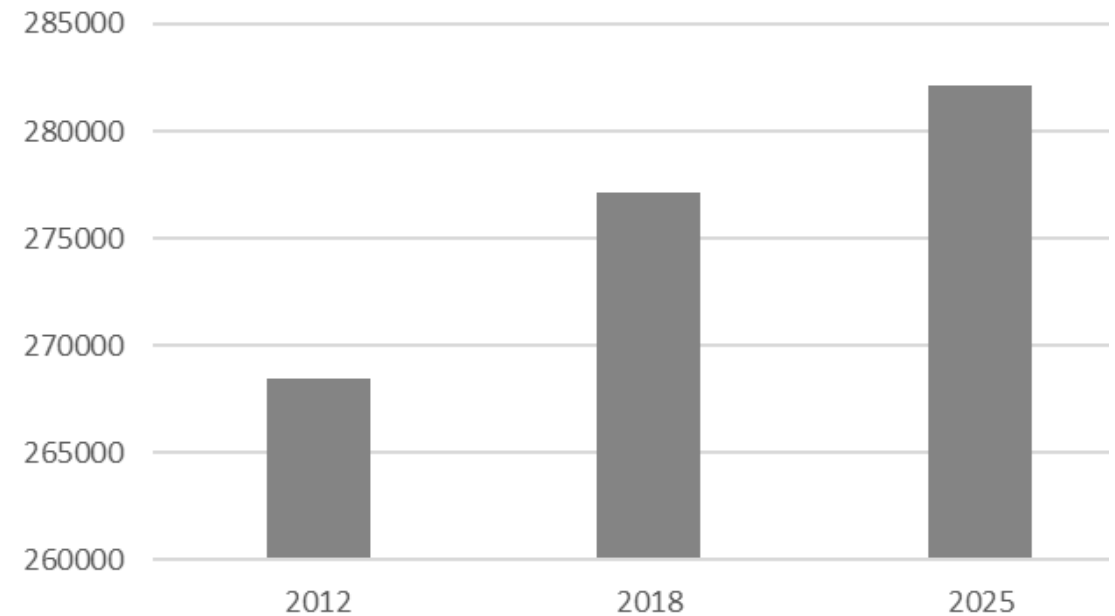
Zemes izmantošanas tendences

**Apbūves zeme vidēji pieaug
par 720 ha gadā**
Kopā: 282 170 ha (4,3%)

@ LETA

Izmaiņas apbūves zemju kopējās platībās (ha)

Izmantojot VZD datus

pēdējos 5 gados platību ar
mākslīgo virsmu īpatsvars
ir palielinājies par 0,1%.

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Zemes izmantošanas tendences

Vidējais aizņemto zemes platību pieaugums (m²)
uz 1 iedzīvotāju 2022. gadā

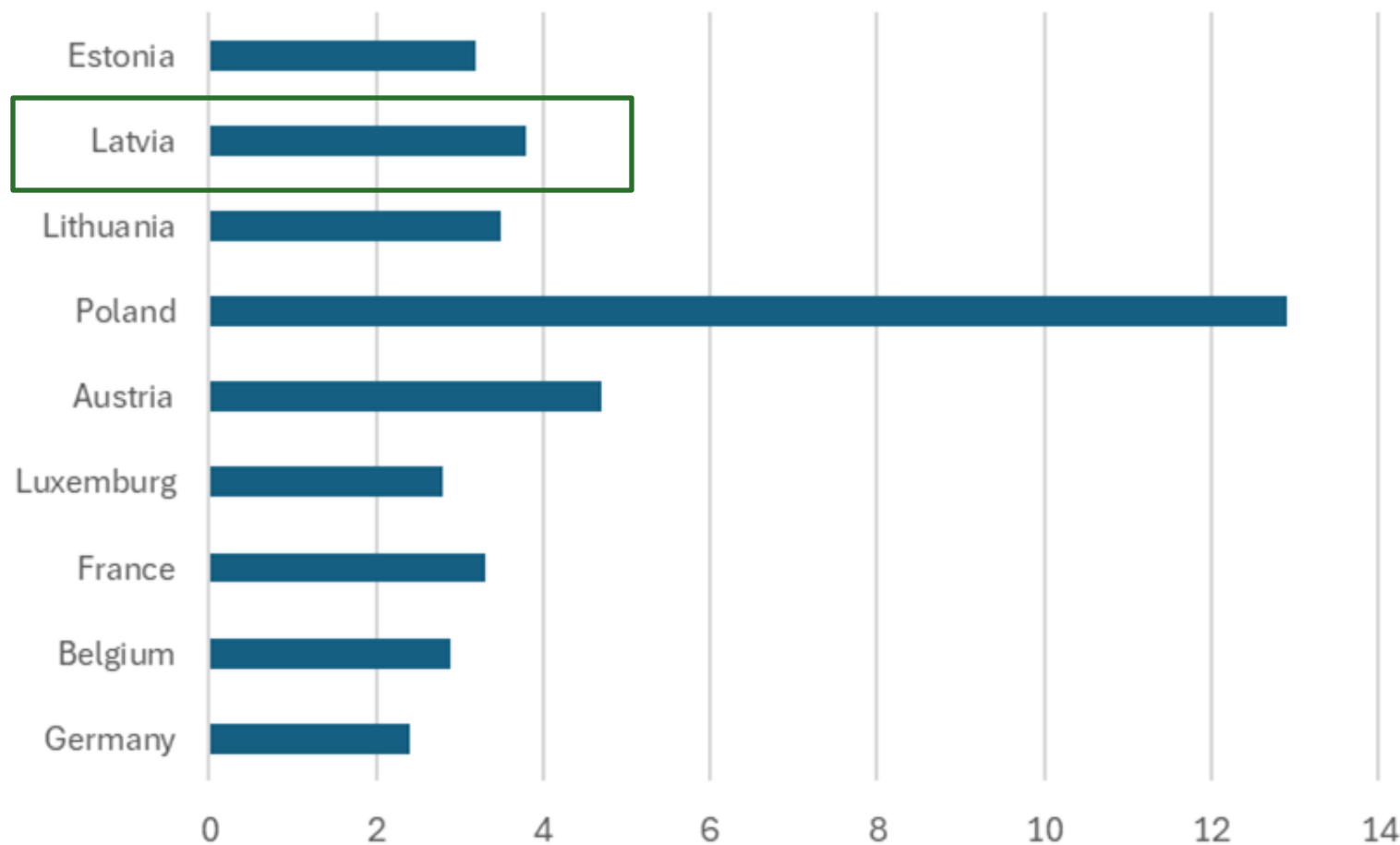
**Apbūves zeme
uz 1 iedzīvotāju:**

Eiropā – 369 m²

Latvijā – 655 m²

Pieaugums:

3,8 m²/ uz 1 iedz. gadā

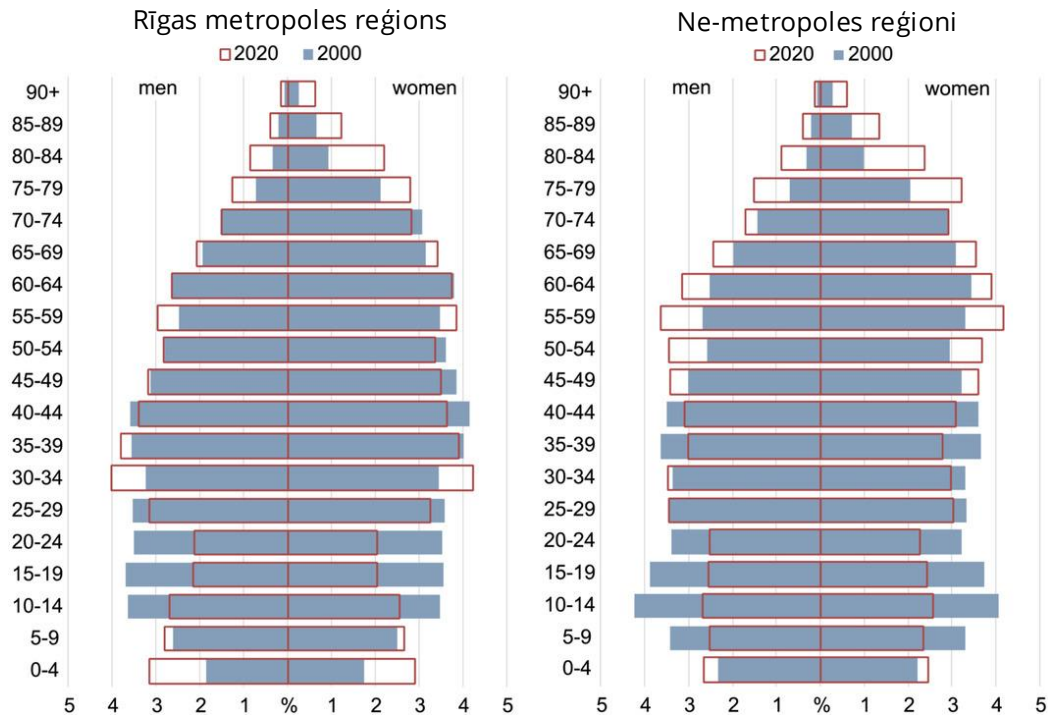

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

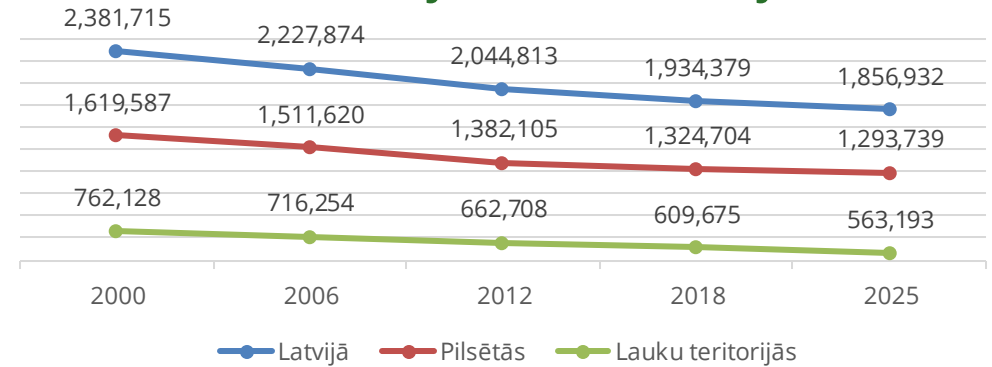
Demogrāfiskās tendences

Latvijas iedzīvotāju vecuma struktūra

Standartizēta dzimumu vecuma struktūra Rīgas metropoles reģionā un Latvijas ne-metropoles reģionos 2000. un 2020. gadā (Krisjane et al 2022)

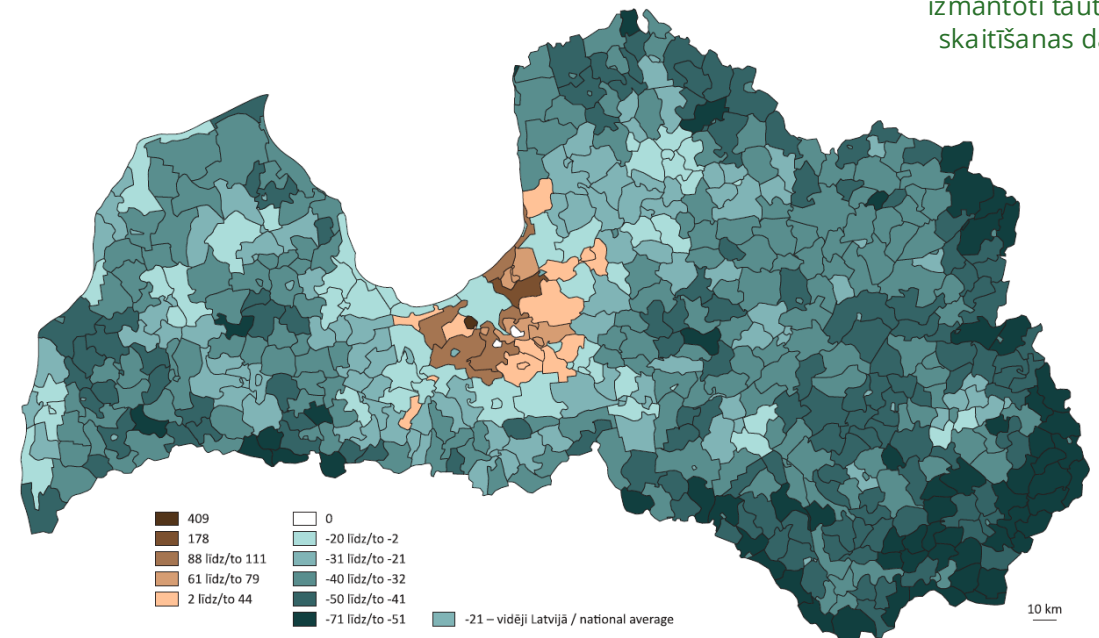
Iedzīvotāju skaits Latvijā

Avots: CSP

Pastāvīgo iedzīvotāju skaita izmaiņas teritoriālajās vienībās (%) 2000-2024

izmantoti tautas
skaitīšanas dati

Avots: CSP

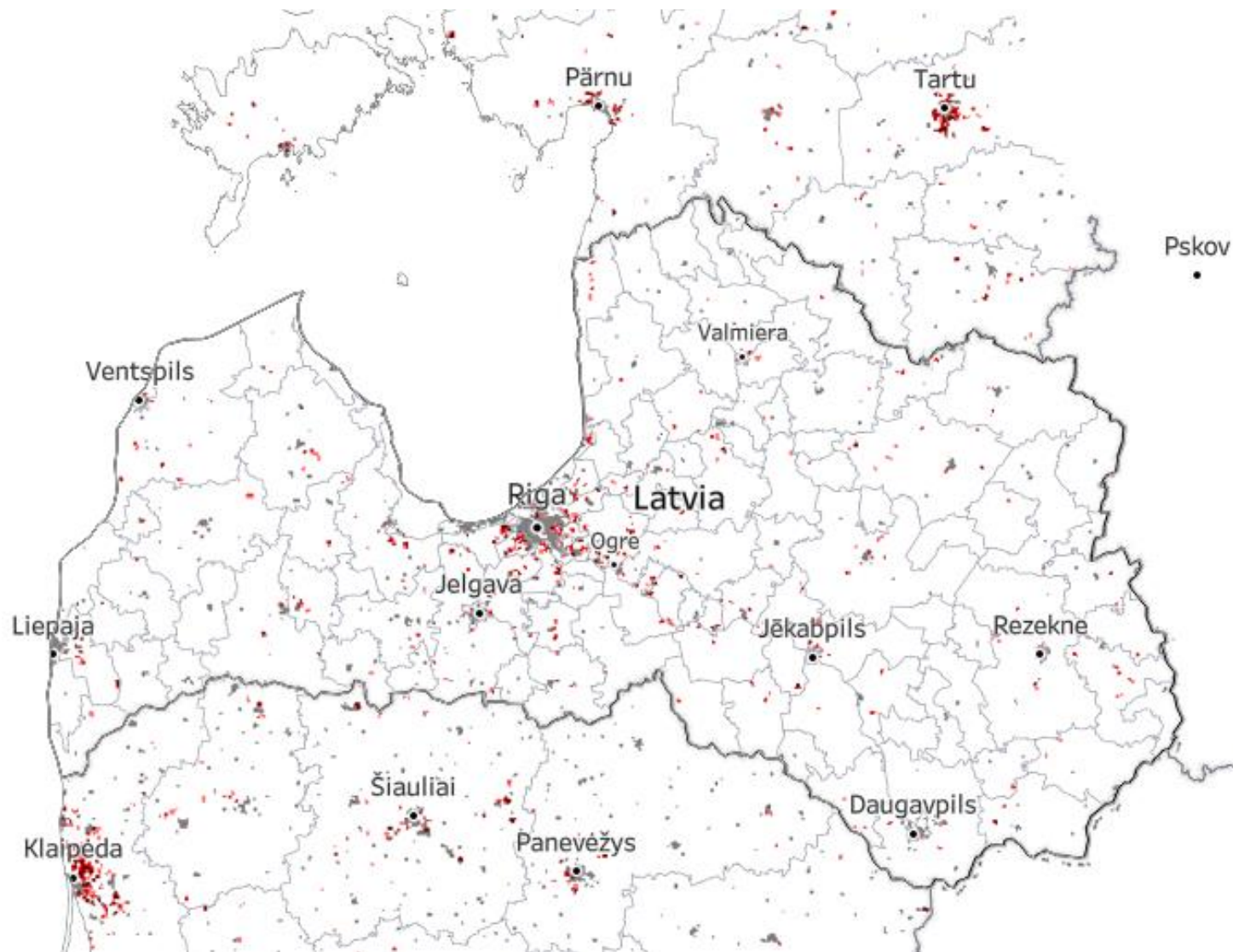
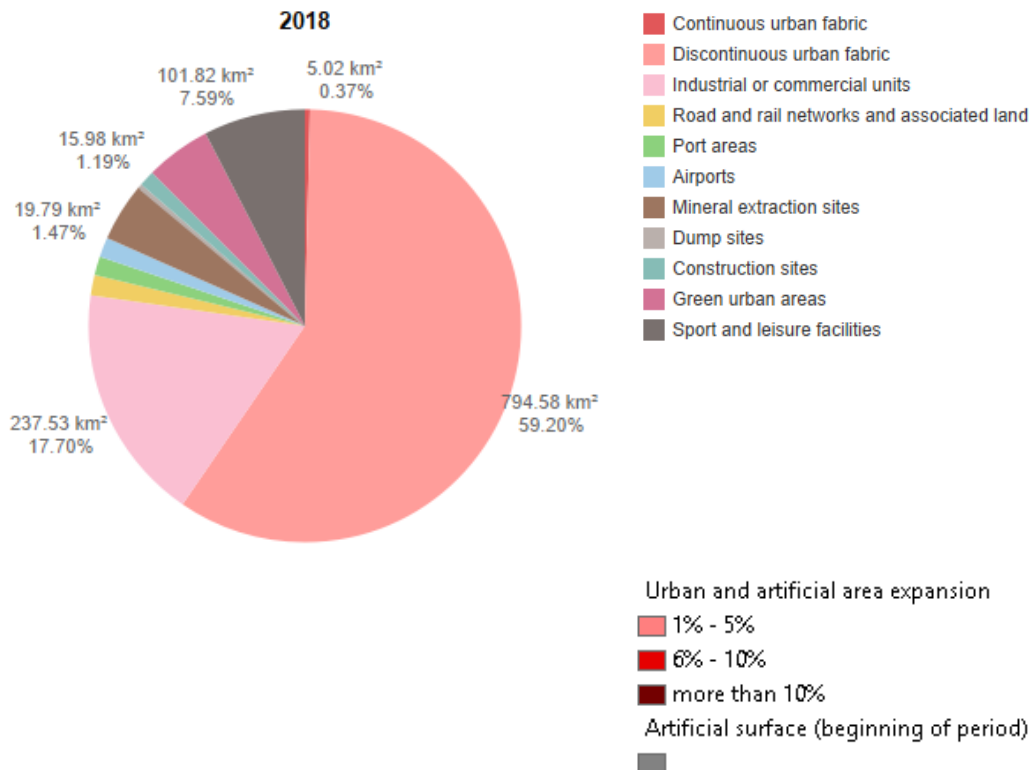
Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Zemes izmantošanas tendences

Mākslīga seguma platību izmaiņas
2000-2018

Mākslīga seguma platību sadalījums

2018

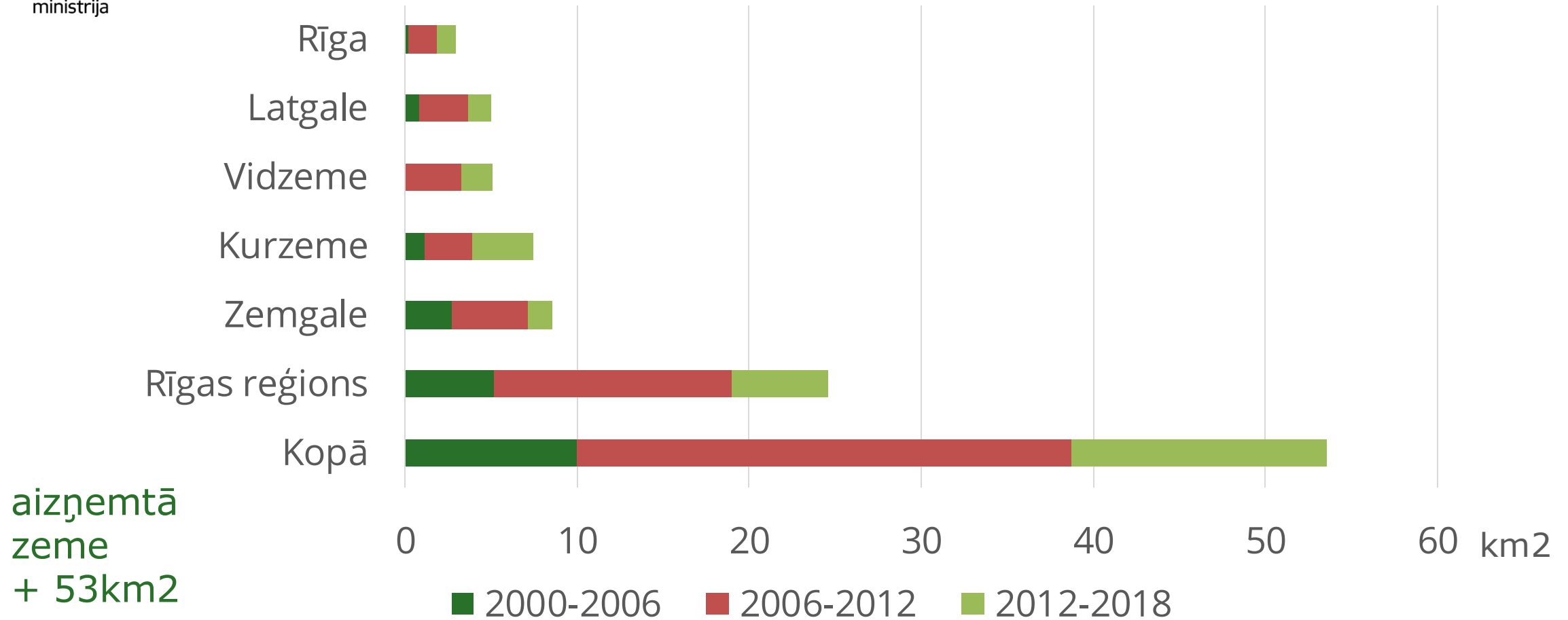

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Zemes izmantošanas tendences

Zemes platību aizņemšana Latvijā 2000-2018 gados (km²)

Avots: <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/maps-and-charts/land-take-statistics-dashboards>

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

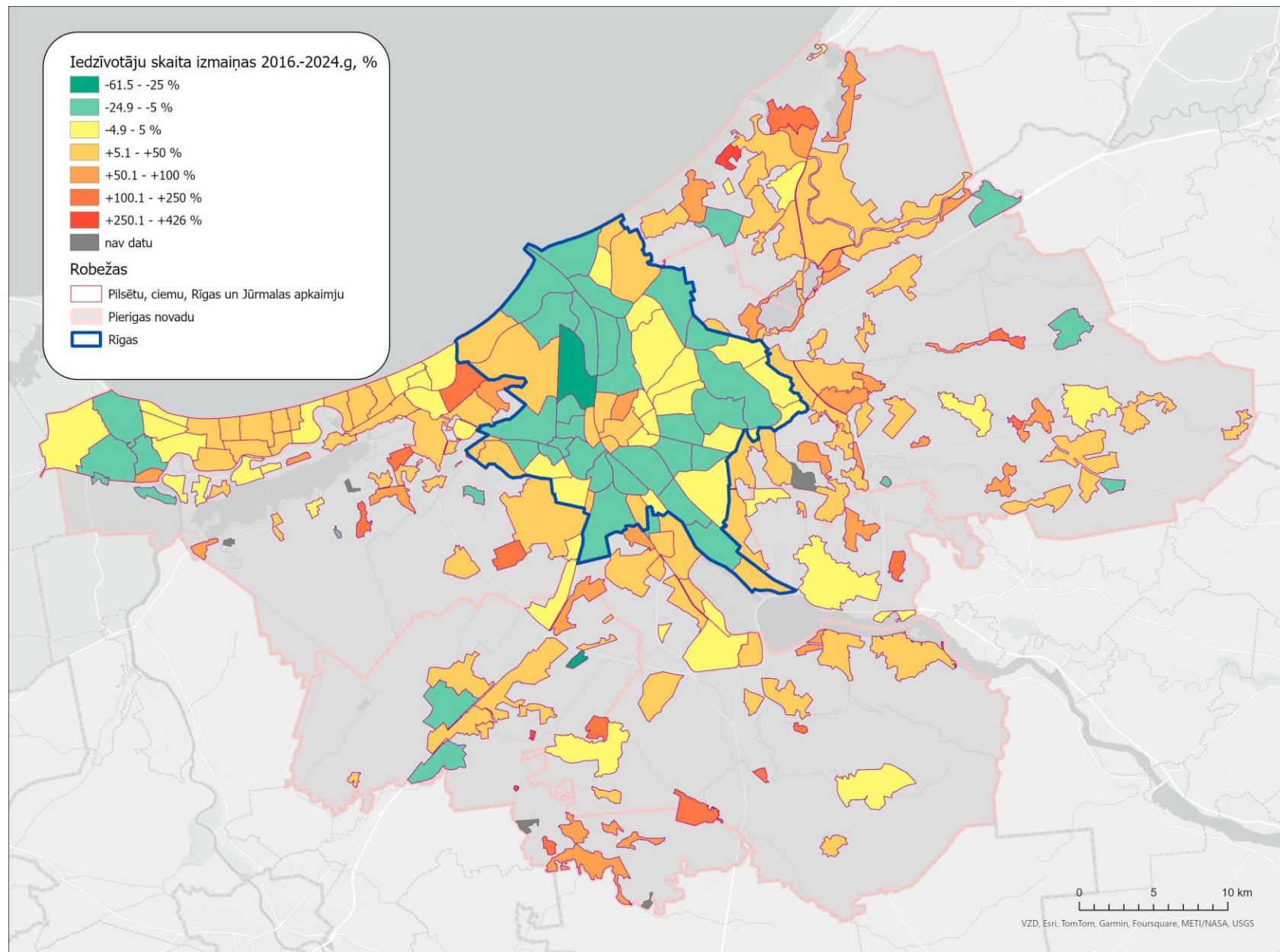
Samazinās

- Rīgas mikrorajonos
- Pierīgas pilsētās

Aug

- Rīgas centrā
- Pierīgā + Jūrmalā

Iedzīvotāju skaita izmaiņas (%) 2016-2024

Avots: Šavraka et al. 2024, CSP RIG010 dati

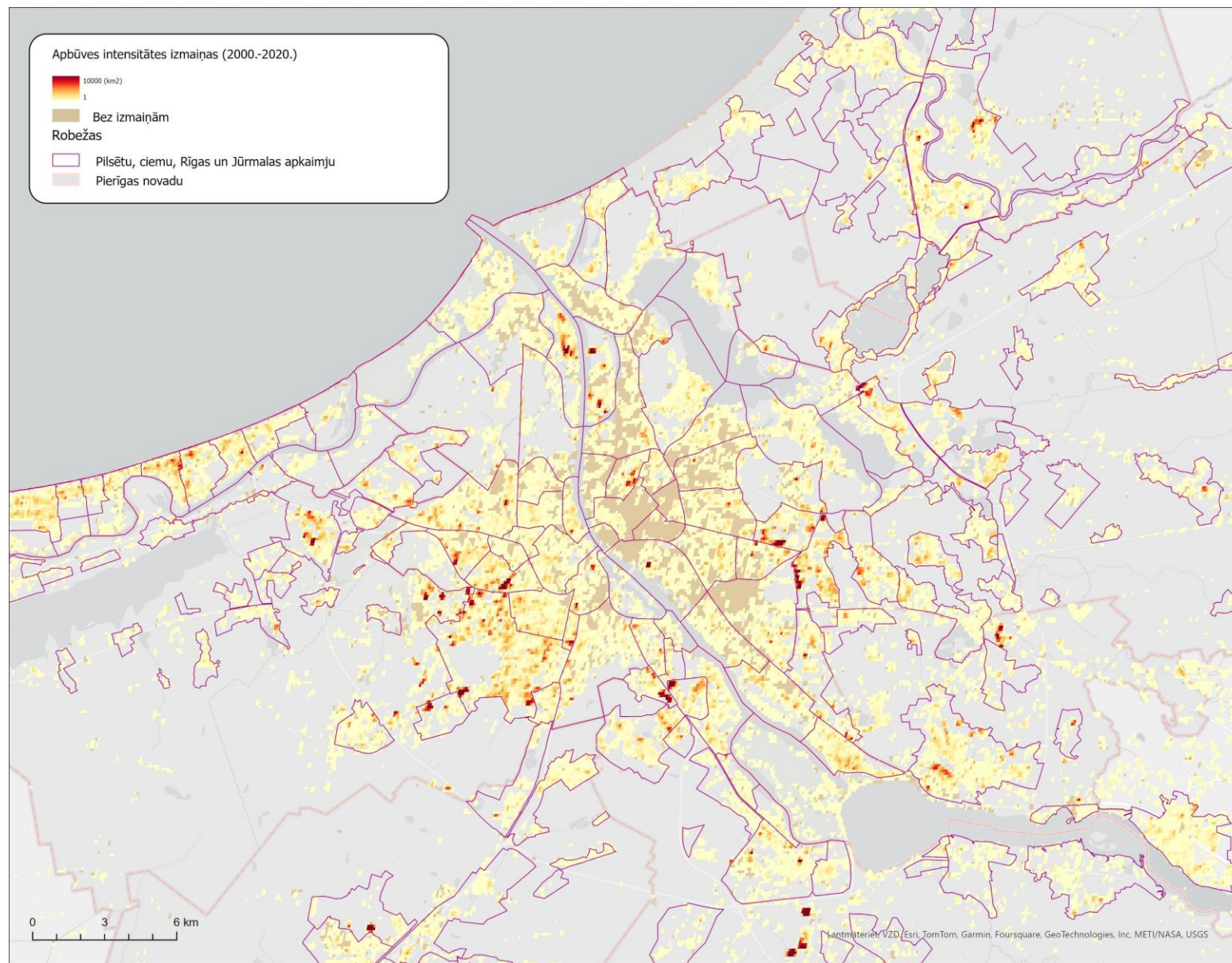
Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

plašas «ciemu» robežas
Pierīgā

daudz aizņemto
zemes platību

neefektīvi apbūvētas

Apbūves intensitātes izmaiņas (km²) 2000-2020

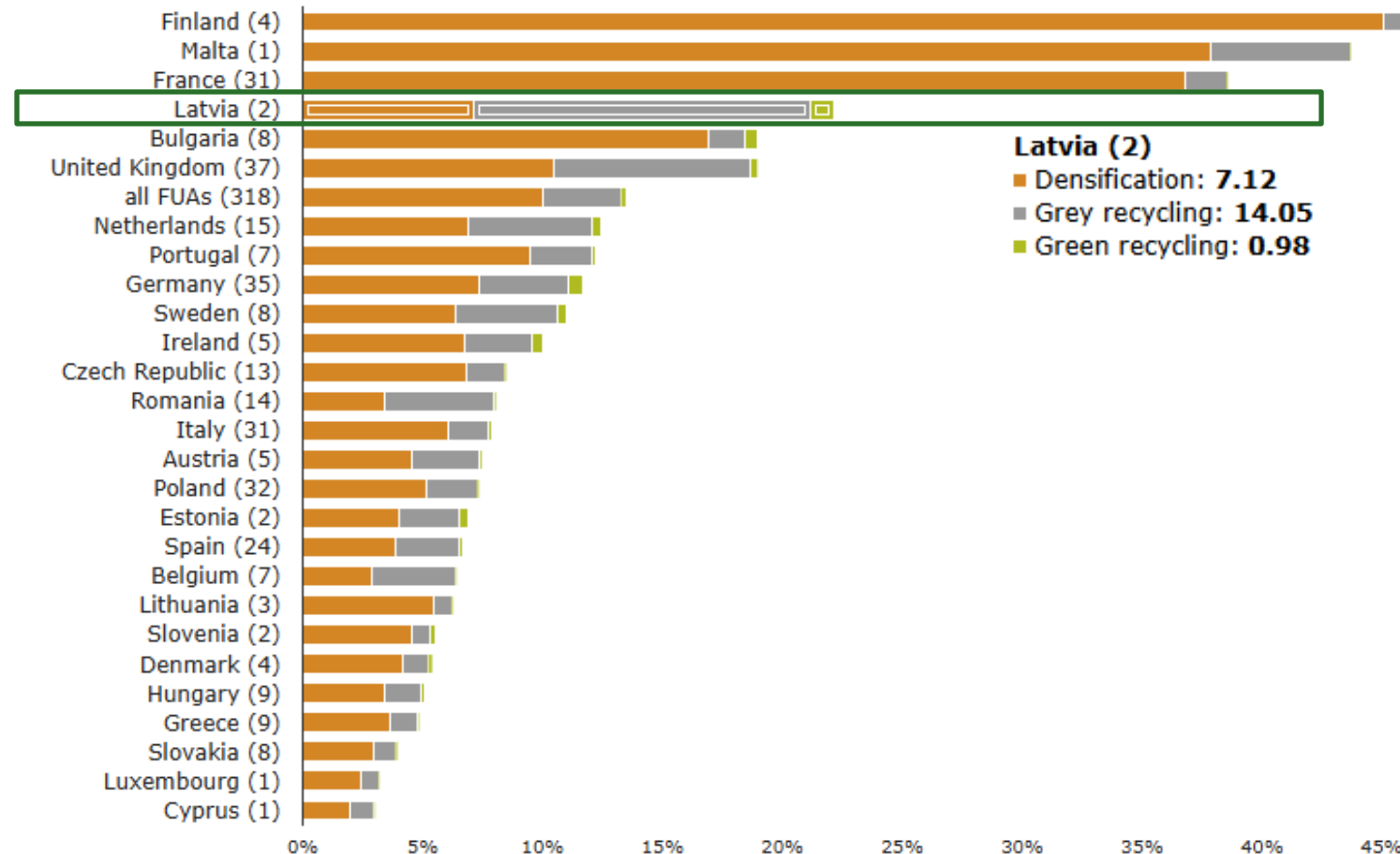

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

pamesto,
nepietiekami
izmantoto
teritoriju
atkārtota
izmantošana
apbūvei

Zemes atkalizmantošana (*Land Recycling*)

Atkalizmantošana pret kopējo zemes platību aizņemšanu valstī (2006-2012)

Latvia (2)
■ Densification: **7.12**
■ Grey recycling: **14.05**
■ Green recycling: **0.98**

Vērtības parāda visu
funkcionālo pilsētu teritoriju
vidējās vērtības katrā valstī.
Iekavās - funkcionālo pilsētu
teritoriju skaits

Avots:
<https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/indicators/land-recycling-and-densification/assessment-1>

■ Densification
■ Grey recycling
■ Green recycling

esošas apbūves teritoriju blīvuma palielināšana
pārbūves laikā tiek veidotas citas būves vai transporta infrastruktūra
izveidotas zaļas/ daļēji zaļas teritorijas

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Kāpēc svarīgi ilgtspējīgi izmantot zemi?

**Veids, kā mēs izmantojam zemi un augsni,
ir tieši saistīts ar klimata pārmaiņām un
bioloģisko daudzveidību**

Eiropas politikas mērķi:

- nodrošināt kvalitatīvu augsni
- aizsargāt bioloģisko daudzveidību
- samazināt
 - ainavu sadrumstalotību
 - piesārņojošu vielu emisiju
 - siltumnīcefekta gāzu emisijas

ANO ilgtspējīgas attīstības mērķi
Eiropas komisijas paziņojums par Eiropas zaļo
kursu
ES Bioloģiskās daudzveidības stratēģija
2030.gadam
ES Meža stratēģija 2030.gadam
ES stratēģija "No lauka līdz galdam"
Eiropas Savienības Augsnes Stratēģija 2030
Eiropas parlamenta direktīvas priekšlikums par
augsnes monitoring un noturību (Augsnes
monitoringa likums)
Kopējā lauksaimniecības politika 2023-2027
Eiropas Klimata akts
Eiropas parlamenta un padomes regulas projekts
par dabas atjaunošanu

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Izaicinājumi zemes izmantošanā

**ES Augsnes monitoringa likuma
projekta mērķis:**

2050. gadā

0 ha

AIZŅEMTO ZEMES PLATĪBU

NETO PIEAUGUMS

(No Net Land Take)

Neto =

aizņemta platība – dabai atgrieztā platība

- **Esošais regulējums nav ierobežojošs faktors**
- **Jānodefīnē saistoši mērķu rādītāji**
- **Izmaiņas teritorijas attīstības plānošanas praksē**
- **Citi instrumenti (kādi?)**

Green LUPO

Zemes izmantošanas politikas
«zaļināšana»,
pilnveidojot zemes pārvaldības
pasākumus dabas un bioloģiskās
daudzveidības aizsardzībai,
atjaunošanai un saglabāšanai

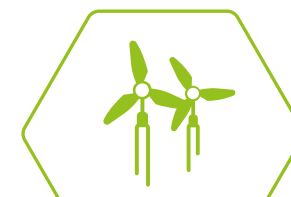
*“Greening land-use policies by land
management to protect and restore
nature and biodiversity”*

www.interregeurope.eu/green-lupo

05.2025.

07.2029.

GREEN

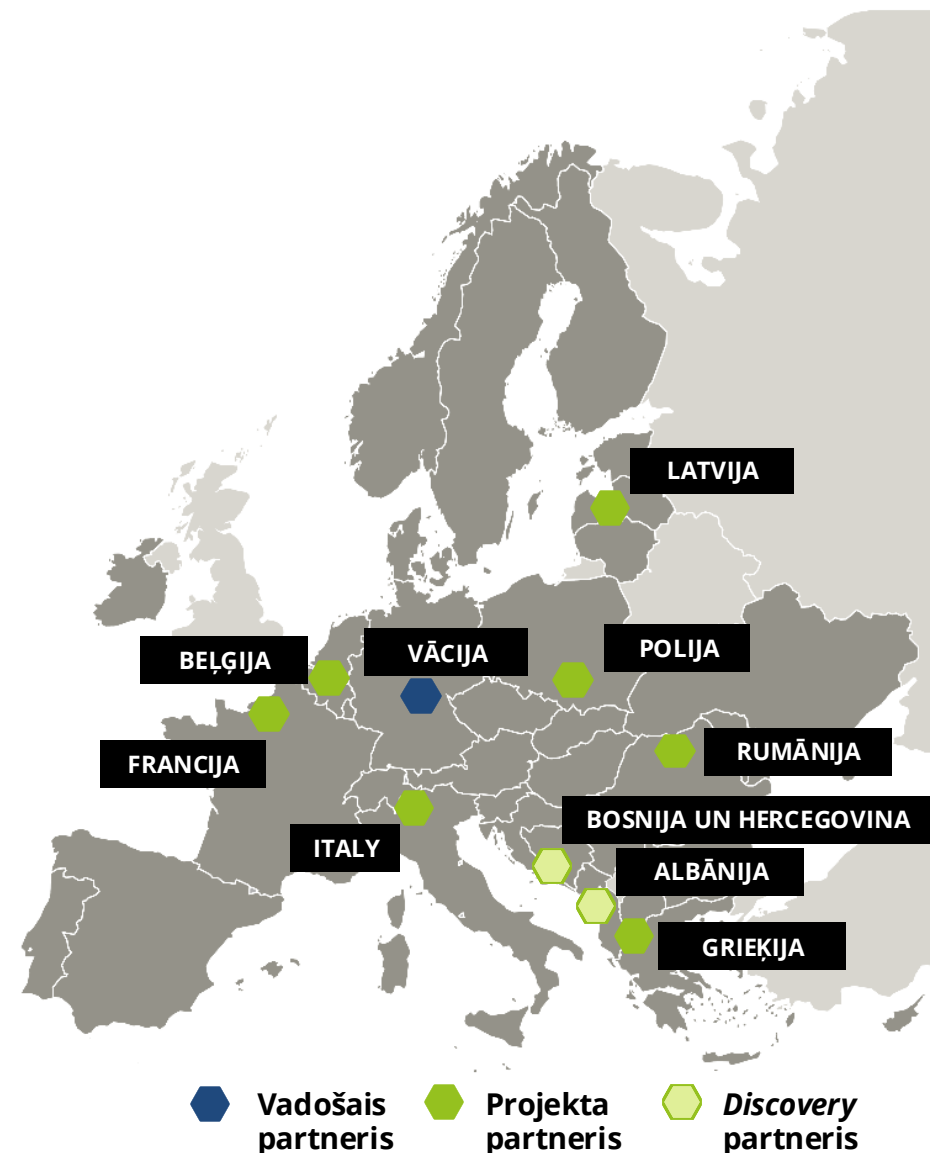
Biodiversity
preservation

Green LUPO

Mērķis:

pielāgot reģionālos un nacionālos
telpiskās plānošanas instrumentus,
reaģējot uz jauniem zemes izmantošanas
pārvaldības **izaicinājumiem** (NNLT)

Green LUPO 10 partneri / 8 instrumenti

Green LUPO

rezultāti

ceļa karte zemes platību aizņemšanas samazināšanai

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

Interreg
Europe

Co-funded by
the European Union

Green LUPO

Ko mēs ceram iegūt no projekta?

Mācīšanās → izmaiņas

Green Lupo aktivitātes

NNLT nostiprināšana
apritīgums zemes izmantošanā
plānošanas un fiskālie instrumenti

ieguldījums
Zemes
politikas
pamatnostādņu
izstrādei

Telpiskā
plānošana

Nozaru politikas

vidēja termiņa valsts politikas plānošanas dokuments
ar stratēģiskiem mērķiem, rīcības politikas nostādnēm un
darbības principiem ilgtspējīgai zemes izmantošanai

**Interreg
Europe**

Co-funded by
the European Union

Vairāk par projektu **Green LUPO**:

www.interregeurope.eu/green-lupo

Šis projekts tiek īstenots
Interreg Europe programmas
ietvaros un to līdzfinansē
Eiropas Savienība

www.interregeurope.eu

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

*"Ir jābūt labākam veidam,
kā radīt lietas, ko vēlamies,
veidam, kas nebojā
debesis, lietu vai zemi"*

*"There must be a better way to make the
things we want, a way that doesn't spoil
the sky, or the rain or the land"*

Paul McCartney

Ilona Šavrika, ilona.savraka@varam.gov.lv

Edvīns Kāpostiņš, edvins.kapostins@varam.gov.lv

[Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija](#)

Interreg Europe Co-funded by the European Union

Green LUPO

Green LUPO develops strategies to reduce land take and thus harmonises climate and biodiversity goals with social transformation processes.

GREEN

1.64 M
EU FUNDING

May 2025
Jul 2029

An interregional cooperation project for improving Nature and biodiversity policies

Project Partners

Thuringian Ministry of the Interior, Internal Affairs and Spatial Development (DE)
The Ministry of Smart Administration and Regional Development of the Republic of Latvia (LV)
Ministry of the German-speaking Community (BE)
Normandy Regional Council (FR)
Maramures County Council (RO)
Autonomous Province of Trento (IT)
Region of Western Macedonia (EL)
Regional Council Durres (AL)
Malopolska Region (PL)
Ministry of Construction and Physical Planning, Herzegovina-Neretva Canton (BA)

<https://www.interregeurope.eu/green-lupo>

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

ESPON

Co-funded by
the European Union
Interreg

2. prezentācija

Ilgspējīga urbanizācija un zemes izmantošanas prakse Eiropas reģionos

Projekts ESPON SUPER

David Evers

Netherlands Environmental Assessment Agency and University of Amsterdam

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

ESPON

Co-funded by
the European Union
Interreg

Interaktīva diskusija par zemes izmantošanas praksēm Latvijā platformā sli.do.com

Ilona Šavraka
VARAM

sli.do.com **#ESPONLV**

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

ESPON

Co-funded by
the European Union
Interreg

3. prezentācija

“No net land take” trajektorijas Eiropā

Projekts ESPON NNLT

Nicolas Rossignol
ESPON EGTC

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

ESPON

Co-funded by
the European Union
Interreg

Interaktīva diskusija par “No net land take” kontekstu Latvijas gadījumā platformā sli.do.com

Ilona Šavraka
VARAM

sli.do.com **#ESPONLV**

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

ESPON

Co-funded by
the European Union
Interreg

Virtuālā kafijas pauze

12.25 – 12.45

sli.do.com #ESPONLV

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

ESPON

Co-funded by
the European Union
Interreg

4. prezentācija

ESPON SUPER spin-off rezultātu izmantošana Lietuvā

Projekts ESPON SUPER spin-off Lietuvā

Erbilin Berisha
Politecnico di Torino

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

ESPON

Co-funded by
the European Union
Interreg

Diskusija par ESPON zināšanu pārņemšanu, plānojot zemes pārvaldību Latvijā

Canva platformā

<https://ej.uz/espon20250926>

Anete Bērziņa
VARAM ESPON Kontaktpunkts Latvijā

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

ESPON

Co-funded by
the European Union
Interreg

Īss atskats uz pārrunāto un noslēdzošie vārdi

Anete Bērziņa
VARAM

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

ESPON

Co-funded by
the European Union
Interreg

- Augam mazumā! Cik apbūvē – tik atdod / Ko apbūvē, to kompensē
- Izaicinājumi horizontāla principa ieviešanā, ja dominē sektorāla domāšana
- Kā veicināt sabiedrības izpratni par uz ilgtspēju vērstām pieejām un to ietekmi uz īpašuma tiesībām?
- Nosacījumi no nacionālā/ES līmeņa neskaidri vai novēloti, lai iestrādātu vietējās politikās
- Reģionālais līmenis īsti nefunkcionē šādu politiku ieviešana
- Laiks zemes politikai!
- ... un labai tās uzraudzībai

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

ESPON

Co-funded by
the European Union
Interreg

Atziņas un idejas no šodienas semināra

[#ESPONLV](https://sli.do.com)

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

ESPON

Co-funded by
the European Union
Interreg

ESPON seminārs Olborgā, Dānijā 19.-20. novembrī

«Making Space for the Renewable Energy transition»
plašāka informācija

sli.do.com **#ESPONLV**

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

ESPON

Co-funded by
the European Union
Interreg

Nākamais ESPON Kontaktpunkta seminārs plānots
decembra sākumā klātienē

Semināra centrālā tēma būs vērsta uz
demogrāfiskās situācijas un migrācijas tendenču
kontekstu, plānojot turpmāko reģionālās attīstības
politiku –
iepazīšanās ar ESPON projektiem RURAL PLAN un
SENPO

Noslēguma sli.do

sli.do.com **#ESPONLV**

Viedās administrācijas un
reģionālās attīstības
ministrija

ESPON Kontaktpunkts Latvijā
Anete.Berzina@varam.gov.lv

[Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrija](#)

